

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

ทะเบียนเลขที่ สช 61100118

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ คำขอเลขที่ 59100151
ทะเบียนเลขที่ สช 61100118 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน 21 ธันวาคม 2559

ประกาศ ณ วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2561

(นายทศพล ทังสุบุตร)

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

- (1) เลขที่คำขอ 59100151 ทะเบียนเลขที่ สช 61100118
- (2) วันที่ยื่นคำขอ 21 ธันวาคม 2559 วันที่ขึ้นทะเบียน 21 ธันวาคม 2559
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดนครราชสีมา
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000
- (4) รายการสินค้า ข้าวหอมมะลิ

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า
คำนิยาม

ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ (Thoungsamrit Jasmine Rice/ Khao Hommali Thoungsamrit) หมายถึง ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง และข้าวขาว ที่แปรรูปมาจากข้าวหอมมะลิพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ปลูกในฤดูนาปี บนพื้นที่ ทุ่งสัมฤทธิ์ที่มีชั้นหินเกลือรองรับอยู่ด้านล่างของพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ 14 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ทำให้ ข้าวมีเมล็ดเรียวยาว มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ

ลักษณะของสินค้า

- (1) พันธุ์ข้าว : พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105
- (2) ประเภทข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์
- ข้าวเปลือก
  - ข้าวกล้อง
  - ข้าวขาว
- (3) ลักษณะทางกายภาพ
- เปลือกเมล็ดและยอดเมล็ดสีฟางมีขนที่เปลือกเมล็ด
  - เมล็ดข้าวเปลือกยาวไม่น้อยกว่า 9.8 มิลลิเมตร กว้างไม่น้อยกว่า 2.0 มิลลิเมตร และหนาไม่น้อยกว่า 1.7 มิลลิเมตร
  - เมล็ดข้าวกล้องรูปร่างเรียวยาวไม่น้อยกว่า 7.2 มิลลิเมตร กว้างไม่น้อยกว่า 2.0 มิลลิเมตร หนาไม่น้อยกว่า 1.1 มิลลิเมตร
  - เมล็ดข้าว ยาว เรียว และเมล็ดไม่มีหางข้าว เมล็ดข้าวที่ผ่านการสีแล้วจะมีความเต็มมันจุก ข้าวเล็ก เมื่อบดแล้วจะมีกลิ่นหอมและนุ่ม มีความยาวไม่น้อยกว่า 7.0 สัดส่วนความยาวต่อความกว้างไม่น้อยกว่า 3.2 มิลลิเมตร มีท้องไข่น้อยกว่าร้อยละ 6 และมีกลิ่นหอม

(4) ลักษณะทางเคมี

- ข้าวขาว มีปริมาณอะมิโลส ร้อยละ 13.83 - 14.77

มีปริมาณสารหอม 2-acetyl-1-pyrroline ในปริมาณ 2.27 ไมโครกรัม (ณ ห้องทดลอง)

- ข้าวกล้อง มีปริมาณอะมิโลส ร้อยละ 14.33 - 14.40

มีปริมาณสารหอม 2-acetyl-1-pyrroline ในปริมาณ 2.71 ไมโครกรัม (ณ ห้องทดลอง)

(5) ลักษณะอื่นๆ

- ความชื้น ไม่เกินร้อยละ 14

- สิ่งเจือปน ไม่เกินร้อยละ 0.2

- เมล็ดเหลือง ไม่เกินร้อยละ 0.2

- พันธุ์ข้าวอื่นปน ไม่เกินร้อยละ 5

กระบวนการผลิต

การปลูก

(1) ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ ต้องปลูกอยู่ในเขตพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์เท่านั้น

(2) เมล็ดข้าวต้องเป็นพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 ที่มีคุณภาพดีของตนเอง หรือมาจากแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวที่นำเชื้อถือและตรวจสอบคุณภาพข้าวได้ เช่น สหกรณ์การเกษตรพิมาย จำกัด ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา ศูนย์วิจัยข้าวนครราชสีมา กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านแฝก-โนนสำราญ และกลุ่มที่ได้รับการรับรองจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครราชสีมา เป็นต้น

(3) ปลูกช่วงฤดูการปลูกข้าวนาปี (เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม)

(4) เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง (เดือนตุลาคม – ธันวาคม)

(5) มีการเก็บรักษาคุณภาพข้าวให้มีความชื้นอยู่ในระดับที่เหมาะสม

(6) เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิ ต้องมีการขึ้นทะเบียนสมาชิกเป็นผู้เพาะปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ทุกปีก่อนเริ่มทำการเพาะปลูก และต้องมีระบบการบันทึกข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการขนย้ายเข้าโรงสี

การแปรรูป

(1) ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ ต้องทำการแปรรูปในเขตพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์เท่านั้น

(2) ผู้แปรรูปหรือโรงสี

2.1 จะต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้แปรรูปข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

2.2 โรงสีต้องได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ สิ่งแวดล้อม และสุขอนามัยอาหาร

2.3 กรณีโรงสียังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานตามข้อ 2.2 ต้องมีการบริหารจัดการตามข้อ (3)

(3) การแปรรูปต้องมีการบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การรับซื้อข้าวเปลือก (ยกเว้นกรณีแปรรูปข้าวที่ปลูกเอง)

1) ต้องมาจากเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนสมาชิกไว้ตั้งแต่ก่อนเริ่มเพาะปลูกและปฏิบัติตามกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

2) มีการระบุชื่อเกษตรกร สถานที่ผลิตข้าว ชื่อพันธุ์ข้าว วันที่ ปริมาณ สรุปการรับซื้อข้าวเปลือกประจำวันและประจำเดือนให้ชัดเจน

3) มีการแยกจัดเก็บข้าวเปลือกหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ และข้าวเปลือกทั่วไปอย่างชัดเจน

4) มีการตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือก ได้แก่ ความชื้น เปอร์เซ็นต์ตันข้าว สิ่งเจือปน เมล็ดเหลือง พันธุ์ปน เป็นต้น

3.2 การสีข้าว

1) มีการบันทึกข้อมูลที่มา ปริมาณข้าวเปลือก ปริมาณข้าวสาร ในการแปรรูปข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

2) ต้องมีการล้างเครื่องตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง เพื่อเตรียมการสีข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

3) ต้องมีบรรจุภัณฑ์เฉพาะสำหรับข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ พร้อมกับระบุชื่อผู้ผลิต วันที่ผลิต และปริมาณ

การเคลื่อนย้าย กองเก็บ การรักษาสภาพ และการส่งมอบ

(1) มีระบบควบคุม การเคลื่อนย้าย กองเก็บ บรรจุหีบห่อ การเบิกจ่าย และดูแลรักษาผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ขั้นตอนของการรับเข้า การแปรรูป จนถึงส่งมอบ

(2) มีการจัดเก็บสินค้าที่เหมาะสม เพื่อรักษาคุณภาพ พร้อมทั้งมีป้ายระบุวันที่ผลิต Bill card และ Lot.No. ติดไว้ และแยกจัดเก็บจากข้าวทั่วไป

การบรรจุหีบห่อ

(1) การบรรจุหีบห่อกระทำในพื้นที่เดียวกันกับการแปรรูป

(2) รายละเอียดบนฉลาก/หีบห่อ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์” และ/หรือ “Thoungsamrit Jasmine Rice” และ/หรือ “Khao Hommali Thoungsamrit”

(3) ให้ระบุ น้ำหนัก จำนวนถุง และวันที่บรรจุ

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

ทุ่งสัมฤทธิ์ครอบคลุมพื้นที่ 14 อำเภอ 113 ตำบล ของจังหวัดนครราชสีมา การเพาะปลูกข้าวขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ และอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่สูงต่ำสลับกันตามลักษณะพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นที่ราบสูง พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นบางส่วนเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำไหลผ่านความลาดเอียงจากทิศใต้สู่ทิศเหนือ ความสูงจากระดับน้ำทะเล 130 - 267 ตั้งอยู่บนพื้นที่ลุ่มน้ำมูลและลุ่มน้ำชี ด้วยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความเค็มของดิน และมีชั้นหินเกลือรองรับอยู่ด้านล่างพื้นที่ ดินมีการระบายน้ำที่เลวมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีความแห้งแล้งของพื้นที่ สภาพอากาศที่ร้อน 35 - 41 องศาเซลเซียส ปริมาณธาตุอาหารในดินต่ำ ส่งผลให้ข้าวเกิดความเครียดทำให้หลังสารที่ทำให้เกิดความหอม 2-acetyl-1-pyrroline (2AP) ในปริมาณ 2.27 ไมโครกรัม ในข้าวขัดขาวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ และปริมาณ 2.71 ไมโครกรัม ในข้าวกล้องหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ ซึ่งทำให้ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของทุ่งสัมฤทธิ์มีความหอมมากกว่าที่ปลูกในพื้นที่อื่นๆ

ลักษณะภูมิอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว อากาศหนาวประมาณ 10 - 20 องศาเซลเซียส ฤดูร้อน อากาศร้อนประมาณ 35 - 41 องศาเซลเซียส ฤดูฝน อากาศร้อนประมาณ 30 - 38 องศาเซลเซียส โดยฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนกันยายน ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม - เดือนมกราคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบ 30 ปี อยู่ที่ 1,207 มิลลิเมตรต่อปี

ประวัติความเป็นมา

พื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ เป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียง คือ วีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ยาโม่นาชาวโคราชสู้รบกับกองทัพเวียงจันทร์จนได้รับชัยชนะ

การปลูกข้าวหอมมะลิในพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ คาดว่าเริ่มมีการนำเข้ามาปลูก หลังจากทางราชการมีการปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิและรับรองพันธุ์ในปี พ.ศ.2502 ในชื่อพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105 โดยในปี พ.ศ. 2524 มีโครงการแลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทำให้ข้าวหอมมะลิมีการปลูกกันอย่างแพร่หลาย “ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์” เริ่มมีการใช้ชื่อนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ซึ่งเป็นปีที่สหกรณ์การเกษตรพิมายจำกัด ได้รับจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ และเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ทำการรวบรวมข้าวหอมมะลิจากกลุ่มเกษตรกรมาทำการผลิต แปรรูป และจำหน่าย ทำให้ชื่อเสียงของข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ ครอบคลุมพื้นที่ 14 อำเภอ ได้แก่ อำเภอคง อำเภอจักราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชุมพวง อำเภอโนนแดง อำเภอโนนสูง อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอบัวใหญ่ อำเภอเมืองยาง อำเภอประทาย อำเภอพิมาย อำเภอลำทะเมนชัย และอำเภอห้วยแถลง ของจังหวัดนครราชสีมา รายละเอียดตามแผนที่

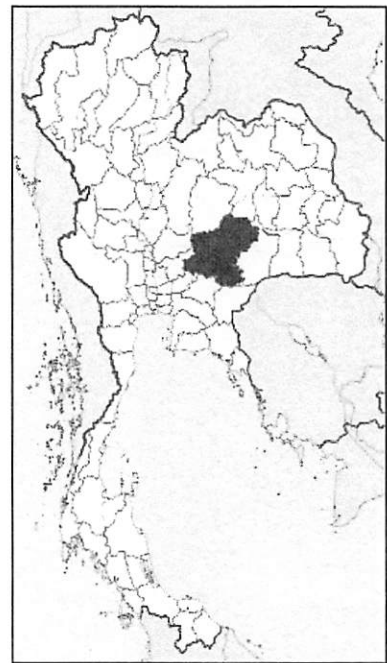
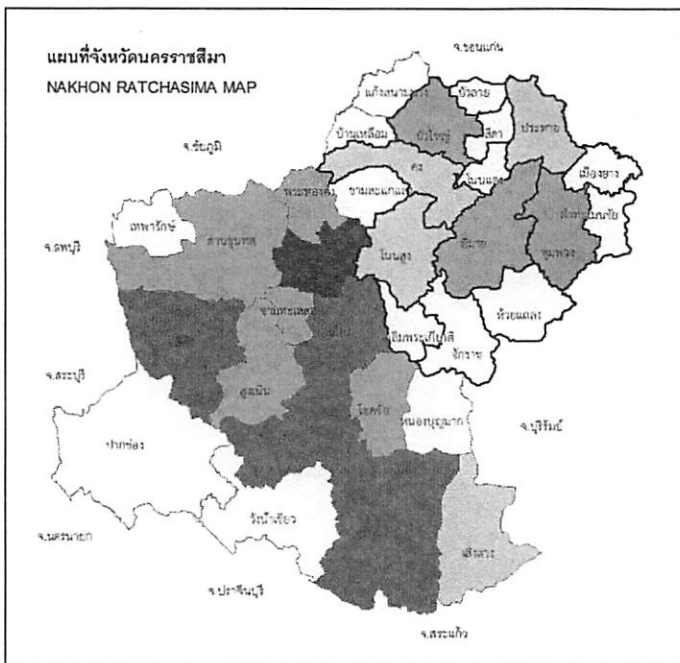
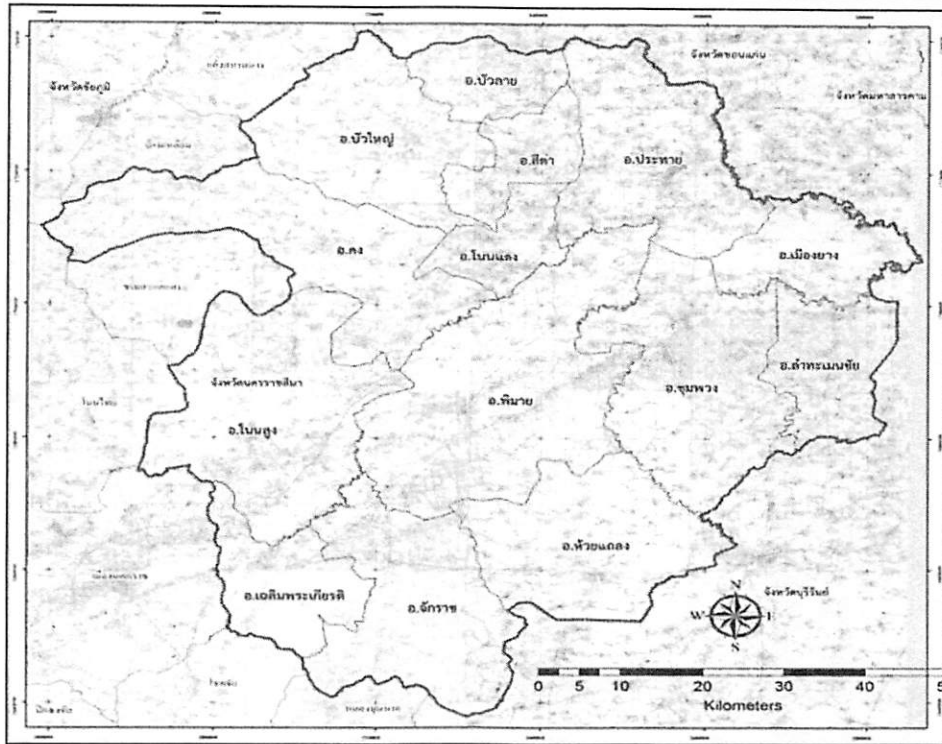
(8) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

(9) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนจะต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งสัมฤทธิ์ ครอบคลุมพื้นที่ 14 อำเภอ ได้แก่ อำเภอคง อำเภอจักราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชุมพวง อำเภอโนนแดง อำเภอโนนสูง อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอบัวใหญ่ อำเภอเมืองยาง อำเภอประทาย อำเภอพิมาย อำเภอลำทะเมนชัย และอำเภอห้วยแถลง ของจังหวัดนครราชสีมา